

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 8
tiskarna I. nadst. Uradne ure za stranke so od 10. do 11.
dopolodne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj
in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne
sprejemajo.
NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za
Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna
K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za
ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in
uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer.
Inserati: enostopna petstotnica 30 vin., pogojen prostor, poslana
in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.
Reklamacije lista so poštne proste.

Štev. 306.

V Ljubljani, v petek dne 14. junija 1912.

Leto II.

Kazensko leto.

Kdor se boji, mu lahko žugaš, in kdor
strahuje strahopetneža, ima prav. Barona
Heinoldu ni nič zameriti; o njegovih zahtevih,
da mu mora državni zbor prinesiti brambno
reformo gotovo tisto uro in tisto minuto, ki
jo on določi, bi se sicer lahko reklo, da je
impertinentna; toda zakaj bi ne prihajal s ta-
kimi zahtevami, če ve, da ima v državnem
zboru večino, ki hrepeni po tihi in mu nastav-
lja s sadiščno slastjo hrbet? Baron Heinold
je spoznal junake meščanskih strank, pa si je
včasih česar si najbrže ne bi bil dovolil, ako
bi bil imel opraviti s poslanci, ki se zavedajo
svojih pravic. Krava se da molziti, zato ima
prav, kdor jo molze; konj se da jahati, zato
ima prav, kdor ga jaha. Z levom iz Sahare se
nihče ne bo žogal in s tigrom ne bo nihče
pasel ovac.

Meščanske stranke v avstrijskem parla-
mentu nimajo nič levega na sebi. Čeprav
včasih kdo izmed njih zarjavi ali zatuli, so ven-
dar napram vladi vse skupaj le črede ovac, ki
si dajo strichi volno, ker pričakuje, da dobe
ovni za to dobro hrano. Pri brambni reformi
se je pokazala vsa hlapčevska natura poli-
tične buržvazije v Avstriji, in baron Heinold
bi si bil celo lahko priljudil nekoliko truda;
namesto da je sam prišel na konferenco in
priljudil še par ministrov s seboj, bi bil lahko
poslal prvega korporala k ponosnim meščan-
skim strankam, in kar bi jim bil ta ukazal, bi
bile prav tako radovoljno izvršile.

V brambnem odseku se je vsled Heinol-
dove grožnje razvila taka čudovita pridnost,
da ne izdrži te konkurence noben stroj. Ali ne
le čudovita, tudi čudna je ta pridnost; izraža
se namreč v tem, da drže meščanski poslanci
jezik za zobmi in čakajo na glasovanje. To je
najnovejši pojm dela. Če bi imeli pristaši teh
strank le nekoliko kritike, da bi z njo zasle-
dovali »delovanje« svojih poslancev, bi jih
moralo pograbiti taka jeza, da bi pognali go-
spode z mokrimi kunjami, kadar bi se prika-
žali med njimi. Za 63.000 novih rekrutov gre
in za osemdeset milijonov kron; meščanski
poslanci pa ne odpro ust, temveč prepuščajo
vso debato socialistom in še godrnjajo, ker ne
molče tudi ti, kadar pride do glasovanja, pa
kimajo vladi kakor lesene figurice, ki se po-
tegnejo za nitko.

V brambnem odseku je večina že glaso-
vala za nezasišani § 8, ki nalaga tretje leto
službe vsem podčastnikom in enakemu številu
prostih vojakov. Sprejeta je bila ta določba z
32 glasovi proti 16 in sicer so

glasovali zanjo:

Ansorge, Bialiy, Delugan, Eisenhut, Fr.
Fuchs, German, Günther, Guggenberg, Hal-
ler, Hormuzaki, Hummer, Kinzel, Langenhan,
Löwenstein, Mlčoch, Neunteufel, Navratil,
Leopold Pongratz, G. Schachinger, Anton
Seidl, Sommer, Stahl, Sredniawsky, Subrt,
Teufel, Udrzal, Ussaj, Wagner, Wollek, Wi-
sock, Zamorski in Žitnik;

proti so glasovali:

Baczynski, Daszynski, Exner, Fresl, Ha-
bermann, Liebermann, Leutner, Levicky,
Okuniewski, Prošek, Prunar, Resel, Schul-
meier, Seitz, Tresić, Winarsky.

Vsi izpreminjevalni predlogi so bili od-
klonjeni od te slavne večine. In kdor količjakaj
pozna stranke v državnem zboru, ve že danes,
da bodo v zbornici prav tako glasovale kakor
v odseku. Zakaj zgodilo se je pač, da so skle-
nile v odseku kaj pametnega, kakor n. pr. o
argentinskem mesu, pa da so v zbornici zata-
jile vsaj lastni sklep, ko je zarežal gospod
minister; ni se pa še zgodilo, da bi bile v zbor-
nici popravile greh, ki so ga storile v odseku.
§ 8, bo v zbornici sprejet, kakor je bil sprejet
v odseku.

Nikdar se to ne bi bilo moglo zgoditi, če
bi znale meščanske stranke vsaj tehtno pre-
misli, zakaj da glasujejo. Zakaj določbe tega
paragrafa so tako kričeče, da bi se jih morala
ustrašiti vsaka stranka, ki ima kaj stika z
ljudstvom in ki računa z mislečimi volilci. Niti
ljuda uprava sama ne bi bila mogla predlo-
žiti take brambne reforme, če bi ji šlo res za
interese vojske, zakaj njene posledice ne bodo
nikomur toliko škodovale, kolikor ravno voj-
ski in militarizmu.

To ne bi morala biti naša skrb. Če hoče
vojna uprava razdeljati disciplino in povečati
sovražstvo do vojaške službe, nimamo poseb-
nega povoda, da bi se žalostili zaradi tega in
jo odvrčali od njenega namena. Nihče ne
more od nas zahtevati, da bi bili ljubili mili-
tarizem, kakor militaristični gospodje. Ali
vojna uprava menda nima ravno takih de-
struktivnih namenov, temveč strelja kozle s
prepričanjem, da so medvedi.

Brambna reforma zahteva predvsem
63.000 novih rekrutov na leto. Za mladence,
ki jih zadene ta zakon in za vse gospodarsko
življenje je to velikanskega pomena. Za indu-
strijo, zlasti pa za poljedelstvo ni vse eno, če
ima stotisoč zdravih, krepkih rok več ali manj
na razpolaganje za delo. Čuditi bi se bilo zlasti
agrarnim poslancem, če jih človek ne bi po-
znaval do obisti, da glasujejo brez pomisleka,
brez ugovora, celo z navideznim navduše-
njem za ta zakon. Kako so včasih tožili in sto-
kali, da ni ljudi za delo na kmetih! Preklinjali

so industrijo in tovarne, ki odvajajo kosce in
mlatiče; tarnali so zaradi Amerike in zahte-
vali celo prepoved izseljevanja. Vso bedo na
deželi so pripisovali pomanjkanju rok. Pa pri-
haja vlada z brambno reformo in zahteva
63.000 rekrutov vsako leto več. To je 63.000
ljudi za delo v civilnem življenju manj. In go-
spodje agrarci molče, nobenemu teh junakov
ne pride na misel, da bo potem s kmečkim
delom še desetkrat večji križ in nobeden se
ne spomni, da je izdajstvo kmečkih interesov,
če se glasuje za tako žrtev. Tudi agrarcu
Žitniku ne pride to na misel.

Enaki pomisleki bi morali voditi »zastop-
nike kmečkega ljudstva«, preden glasujejo o
službeni dobi. Vsi konjeniki, topničarji, pri
ostalih četah 15.000 podčastnikov in 15.000
navadnih vojakov bo po končnem drugem
letu ostalo v vojašnici. Vse te roke pridejo za
leto dni pozneje do civilnega dela in tudi med
njimi jih je veliko število, ki bodo odtegnjeni
poljedelstvu. »Kmečki prijatelji« gotovo ne
bodo tega povedali in razložili kmetom.

Ali to je le ena plat tega blaženega novega
reda. Druga pa je ta: Kakor smo že omenili,
ni prav nobene norme, po kateri so ima ob-
vezno določiti, kateri vojak pojdeto po dovr-
šenem drugem letu domu, in kateri ostanejo
še tretje leto pod puško. Gotovo je, da mora
ostati vsakdo, kogar vzamejo k dragoncem ali
k ulancem; čast, da sme snaziti konje in čis-
titi hleve, se bo zdelo marsikomu s tretjim
letom vojaškega garanta predrago plačana.
Pri pехoti pa je gotovo, da ne bo mogel no-
ben podčastnik po drugem letu sleči vojaške
suknje.

Če smatrajo visoki generali to za vabo,
tedaj so zelo slabo poučeni o občutkih ljud-
stva in vojakov. Ono dvojno zvezd pod vr-
tom nima take privlačne moči, da bi tri leta
komisnega življenja človeka bolj veselilo ka-
kor dva. Veliko psihološkega znanja ni pri-
čakovati od vojaške gospode; ali lahko bi raz-
umeli vsaj to, kar jim kaže izkušnja. Če bi
šli ljudje podčastništvo za tak velik ideal,
kakor se dozdeva profesionalnim militari-
stom, ne bi bilo večnega tarnanja, da primani-
kuje podčastnikov. Vsako leto slikajo povelji-
niki stotnj svojim korporalom in vodnikom
zemeljski raj, ki ga baje uživajo »župaki«
in njihovi fantaziji kažejo zlate gradove, ki jih
baje lahko dosežejo certifikatisti. Pa vendar
ne morejo nikdar dobiti toliko podčastnikov
za podčastniško službo, kolikor bi radi. Kakšen
čudež se je neki zgodil, da bi zdaj kar nena-
doma ljudje zavirskali, ker se jim odpra-
krsna gotovost izrednega tretjega leta, če
dobe kaj zvezdic na ovratnik?

Izjeme se nahajajo povsod; ali v sploš-
nem bo imelo tretje podčastniško leto to po-
sledico, da se bo vsak vojak bal zvezde in
smatral podčastniško imenovanje za nesrečo.
Ako bo vojna uprava upoštevala človeško
natura, bi storila ravno narobe: Vpeljala bi
kakšno ugodnost za tiste, ki postanejo pod-
častniki, odpustila bi jim kakšno orožno vajo
ali kaj podobnega, zato da bi vojaka mikalo
doseči korporalstvo. Novi zakon pa ga bo na-
vajal, da zataji vse one lastnosti, ki bi mu
mogle pričarati kakšno zvezdico na ovrat-
nik; ravno najspodobnejši, ki bi bili najbolj po-
klificani, ne bodo podčastniki.

Poleg njih pa bo moralo ostati še 15.000
navadnih vojakov tretje leto v kasarni. Te
bodo določali stotniki po svoji volji. Nobeno
pravilo ne bo vojaku povedalo, kako se ima
vesti, da pojde po dovršenem drugem letu
domov. Če bo priden in okreten, je v nevar-
nosti, da ga pridrže zaradi tega tretje leto. Če
bo neroden in nemaren, je to lahko vzrok, da
ga ne odpuste domov. Loterija bo in dve leti
bodo vsi vojaki trepetali, da pridejo med šte-
vilno nesrečnih, ki bodo tri leta nosili puško;
one velike ljubezni do vojaške službe, o ka-
teri fantazirajo patriotardi, itak ni med ljud-
stvom. Kadar gredo fantje od nabora, še vri-
skaajo in si zatikajo šopke na klobuke, veči-
noma ker so pijani, nekaj pa tudi zato, ker se
jim zdi sramotno, če niso »tauglich«. V ka-
sarni se pa kmalu izkadi tista pijanost in zad-
nje leto štejejo pri vsakem polku dneve do do-
pusta. Razlika med dveletno in triletno službo
pa bo to še poslabšala; kazensko leto bodo
odsluževali z ogročenjem, nekateri se ga bodo
sramovali, drugi bodo znašli svojo jezo nad
mlajšimi, disciplina pa bo dobila tako klofuto,
da lahko pogine od nje.

Ali meščanske stranke bodo vendar glaso-
vale za reforme. In za posledice bodo one od-
govorne. Ljudstvu pa ni treba za sedaj nič
drugega, kakor da pazi na delo v parlamentu,
da se bo znalo ravnati, kadar bo moralo so-
diti — pri volitvah.

Socialisti in davki.

Med velikimi nalogami, ki silijo že leta in
leta pred parlament, je tudi davčna reforma.
Država ima premalo dohodkov in išče nove
vire. Ker tudi ona nima pogodbe s hudičem, da
bi ji nosil celine in ker se motijo najvežji, ki
mislijo, da lahko izdela toliko denarja, kolikor
hoče, mora država posegati v žep svojih dr-
žavljanov, če hoče napolniti svoje blagajne in
poplačati svoje račune.

Ta zelo enostavna resnica je tudi socia-
listom znana; tisti, ki trdijo, da ne privoščijo

rdečkarji državi nobenih dohodkov, govore
neresnično, bodisi namenoma ali pa po ne-
umnosti. Za bodočnost, katero si pribori ljud-
stvo, kadar bo dovolj zavedno, dovolj organi-
zirano in dovolj bojovito, si pač predstavljajo
družbo, ki bo vse drugačna od sedanj in bo
pokrivala svoje potrebe z organiziranim, pra-
vično urejenim delom svojih članov. V kapita-
listični družbi pa seveda ne more nihče tako
živeti kakor v socialistični. Kapitalistična dr-
žava se mora ravnati po kapitalističnih raz-
merah in pobirati davke.

Vendar pa je tudi v tej družbi razlika med
davki in davki, med pravičnimi in krivičnimi
nakladami. Zatorej niso socialisti načelni na-
sprotniki davkov, pač pa stoje tudi v tem oziru
na drugačnem stališču kakor zastopniki kapi-
talizma. Dasi ravno je to tako enostavno in na-
ravno, da ne bi bilo treba nobenega pojasnje-
vanja, vendar nekaterim ljudem, katerim je
vsaka beseda uganka, ne gre v glavo.

Z značajem kapitalistične države se popol-
noma vjema, da izkuša tudi pri davkih koli-
kor mogoče varovati kapitaliste, pa nalagati
bremena čim največ širokim delavnim slojem.
In če bi imeli odločiti sami kapitalisti, bi se
tako godilo, da bi plačevalo ljudstvo vse, bo-
gatin pa sploh ničesar ne. Da ni popolnoma
tako, se ima pripisati le dejstvu, da si je prid-
bilo delavno ljudstvo že v sedanjih družbi nekaj
moči in nekaj vpliva; ker pa nima ne enega
ne drugega toliko kolikor kapitalistični svet,
je naravno, da je tudi v tem oziru na slabšem
in se kapitalistični interesi tudi pri davkih ve-
liko bolj vpoštevajo kakor delavski.

Nasprotje je tudi, kar se tiče porabe dav-
kov. Sedanja država smatra za svojo najnuj-
nejšo potrebo militarizem in nobena žrtev zanj
se ji ne zdi prevelika. Napačno je pa, če raz-
laga to z interesi domovine in vsakovrstnih
idealov. Vojška je v sedanjih časih kapita-
listična potreba; varovati ima polne blagajne,
krčiti kupčiji trg in krotiti nezadovoljno ljud-
stvo. Bataljoni, ki so bili zadnje dni mobilizi-
rani po budimpeštanskih ulicah, niso marširali
za slavo domovine, ampak so imeli ostre na-
boje zato, ker se je vrhovni bečar Tisza z vsem
svojem zlaganim junaštvom bal budimpeštan-
skega ljudstva. Aneksija Bosne in Hercegovine,
za katero je bilo treba vso deželo napolniti z
regimentami in baterijami, je bila koristna avstro-
ogrskemu kapitalizmu, ki si je želel kolonije za
izkoriščanje. Iz teh razlogov hrepeni kapitali-
zem po močni armadi in ploska vojnemu mi-
nistru, kadar sega ljudstvu prav globoko v
žep.

Socialisti se ne navdušujejo za militarizem,
ampak zahtevajo od države več socialnega
dela in priznavajo, da je za to treba dohodkov.
V tem zmislu je razložil sodrug dr. Renner
socialistično stališče v davčnem odseku. Slo je
za izpremembo zakona o osebni dohodnini in
dr. Renner je izjavil:

Socialisti želimo, da se čimprej reši re-
forma direktnih davkov. Naša želja je, da se

zviša osebna dohodnina velikih davkoplače-
valcev.

in da se dobiček porabi za regulacijo dohod-
kov železničarjev in državnih delavcev ter za
pokritje stroškov službene pragmatike za dr-
žavne uradnike in državne uslužbence. Izpre-
membe zakona, ki jih želimo, so sledeče:

Predvsem zahtevamo, da se zviša davka
prosti eksistenčni minimum (t. j. tisti dohodek,
ki se mora smatrati, da je za življenje neiz-
ogibno potreben), od tisočdvesto na tisočest-
sto kron.

Drugič zahtevamo, da se pri odmerjenju
davka odbije neki znesek od mezde oziroma
plače; zakaj nepravilno je, če se obdačuje do-
hodek dela enako visoko kakor brezdelni doho-
dek od kapitala in posesti.

Izgubo, ki bi jo utrpela država vsled teh
dveh reform, hočemo pokriti na sledeči način:
Najprej naj se odpravi davčna prostost cesarja,
nadvojvod in oficirjev. Potem naj se odstrani
pogodnost kongruje (duhovniških državnih do-
hodkov). Nadalje naj se višje obdačuje največji
dohodki, tako da narašča davek do 7 in pol
odstotka dohodka. Vpelje naj se vpogled v
knjige, in sicer ne le za kapitaliste, temveč tudi
za zemljiške posestnike, da se otežča pota-
jevanje davkov. Končno naj se poskrbi, da se
tudi dohodki večposeseznikov in velikih kme-
tov obdačuje primerno njih višini; v ta namen
je treba, da se razveljavi izvršilna naredba,
s katero se je ukazala davčnim oblastnikom,
da imajo pri cenitvi agrarnih dohodkov jemati
čisti katastralni dohodek za podlago. Vse te
predloge podajamo že danes. Govorilo se je
o davčni reformi dovolj; naposled hočemo gla-
sovati, da dobi država od posedujočih sred-
stva, s katerimi bo mogla pokriti stroške za
nune socialne reforme.

Če se objektivno in brez strasti presodi,
kar zahtevajo socialisti, se mora priznati, da
ni to ne le nič pretiranega, ampak da je celo
prav malo. Sedem in pol odstotka davka pri
največjih dohodkih se gotovo veliko lože utripi
kakor pol odstotka pri malih dohodkih. Ako
sprejme meščanska večina te predloge, so stro-
ški za regulacijo plač državnih uslužbencev ta-
koj pokriti in državi ostane še kaj povrh. Bomo
videli, kaj porečejo meščanske stranke, ki se
ne obotavljajo, kadar zahteva Auffenberg ali
Montecuccoli denarja.

Delavski računi.

Po vseh civiliziranih državah je uvedeno
neprestano opazovanje prirodnih in družabnih
pojavnosti. Oko statistike z enako vnmom zasle-
duje premembe vremena, zračnega tlaka,
vlage, gibanje morja in rek kakor hvaležnost
polja in izdatnih rudnikov. Ampak za eno se-
danja družba nima zmisla in ne kaže zani-
manja: za delavsko življenje.

Pred 153. leti, v času ko velika revolucija
še ni izčistila evropskega zraka, je slavni an-
gleški ekonom Artur Joung zapisal tele zna-
menite besede: »Položaj najnižjih ljudskih slo-
jev je tako važen za življenje narodov, da po-
tovalec ne more skrbno dovolj paziti na vse
okolščine, ki ga opredeljujejo. Njih blagostanje
je široka podlaga za javno blagostanje. Oni so
ki vse rede, oblačijo in bogate in ki se vojsku-
jejo za vse ostale družabne razrede. Le če zmo-
rejo vsa ta bremena, ne da bi breme čutili, je
položaj dežele srečen. Nič in bogastvo naro-
dov je v sorazmerju z njihovim blagostanjem,
in če so siromašni, so tudi narodi šibki.« Am-
pak modrost je kanila na gluho zemljo in ni
rodila dejanj. Za račune delavskih družin se
vladajoči razredi še do danes niso menili in v
statistiki zanje ni rubrike.

Poznanje gospodarskega položaja, v kate-
rem živi in trpi delavstvo, je izredno važno:
vse delavske tožbe in pritožbe vro iz njega.
Stvarniki bogastva žive v bedi in glad je udo-
mačen gost v njihovih domovih. In če jim je
življenje prizaneslo s stradanjem, če jim nudi,
kar terja želoce, jih je pa naglalo v mračne
brloge, v temne luknje, kjer ne živi telesno in
moralno zdrave. Življenje delavcu prepove-
duje, da bi vzgajal svoje otroke, in mu onemo-
goča, da bi jih pošteno oblačil.

Na vprašanje, če ustajene ali rastoče
mezde zadoščajo delavstvu za prehrano, za
stanovanje, za oblačenje in za vzgojo, če se na-
čin in obraz njegovega življenja zboljšuje ali
slabša, na to vprašanje more odgovoriti le
točno in zvesto zasledovanje delavskih raču-
nov, opazovanje bilance delavskih družin. To
je potrebno ne le v interesu delavstva, da vidi
v številkah izraženo svojo mizerijo, ki jo čuti
dan za dnem, važno je tudi za znanost, za dr-
žavo, da ima verno in resnično sliko delav-
skega življenja.

Središče razrednih bojev je boj za mezdo,
ki je delež delavstva na bogastvu, katero
vstvarja. Vladajoči razred, posestniki proizva-
jalnih sredstev: zemlje in rudnikov, fabrik in
železnic, gledajo v razuzdani gonji za trenot-
nim dobičkom — ki je značilna za kapita-
listično gospodarstvo — da potlačijo delavske
mezde, in se ne menijo za kvarne učinke, ki
vstajajo iz njihovega ravnanja družbi in pro-
dukciji. Zakaj delavec ni le producent, ampak
je tudi konzument in kupec izdelkov in od nje-
govega gospodarskega položaja je v silni meri
odvisen uspeh vseh proizvodnih panog.

Po dolgem drezanju se je končno tudi av-
strijska vlada odločila, da poskusi s statistiko
delavskih računov, ki jo je pred leti započelo
delavstvo v Nemčiji iz lastne iniciative. Urad
za delovno statistiko je izdelal formularje na
podlagi praktičnih izkušenj v tujini. Po pripo-
ročilu strokovnih organizacij bo povabil večje
število delavskih rodbin, ki so pripravljene, da
bodo vse leto, dan za dnem natanko zabeleže-
vale vse izdatke. Za letos omeji statistični urad
svojo preiskavo delavskih računov le na Du-
naj; pozneje pritegne svojemu delu tudi delav-
ske rodbine iz province. Gledati bo treba, da
poda ta statistika jasen vpogled v delavsko
življenje in da omogoči verno sodbo, kako se
razodevajo izpremembe mezd in cen v delav-
čevem gospodarstvu.

Ljubljana in Kranjsko.

— Predrznost Stürgkhovih uradnikov.
Poslanska zbornica na Dunaju je dobila svo-
jega cenzorja v — Novem mestu. »Akademija«
je priredila predavanje v Novem mestu in pre-
daval je L. Lotrič o češkem pesniku Machar-
ju, ki si je v poslednjem času zaslužil posebno
naklonjenost c. kr. državnih pravdnikov in
policajev. V karakteristično pesnikovo je pre-
bral predavatelj iz Macharjeve čitanke v slo-
venskem prevodu nekaj mest, med njimi tudi
konfiscirano in po Masaryku imunizirano »Kri-
stusovo življenje«, ki ga je »Zarja« objavila v
podlistku. Vzlic temu, da je predavatelj iz-
recno naglasil, da je navedena črtica vsled
Masarykove interpelacije imunizirana, ga je
zastopnik politične oblasti — Golja je tej poli-
cijski luči ime! — prekinil in mu zabranil na-
daljno čitanje, češ da mu ni znano, da je ci-
tirani odlomek v resnici imuniziran!! Go-
spodu Golji, ki je svoje uradno poslovanje že
prejšnje čase ovenčal s slavnimi deli, vernu-
jemo na besedo, da je njegova nevednost ve-
lika in da sega njegovo neznanje tudi preko
zakonov. Ampak pravilo velja, da nezanje
zločinca ne opravičuje! Avstrijska birokra-
cija ni bila nikoli v zadregi za izgovore, kadar
je gazila zakone in davila svobodno besedo;
zato se prav nič ne čudimo, da pokriva to pot
svojo policijsko predrznost s plahto ignorance.
Ampak te logike ne razumemo, da bi avstrij-
ski državljani bili ob svoje postavne pravice
zaradi nesposobnosti političnih uradnikov.
Baron Heinold, ki oskrbuje ta čas »objek-
tivno Stürgkhovo upravo«, ima hvaležno dolž-

nost, da navadi svojo policijsko kohorto spodobnejših manir in da vcepi svoji služinčadi več respektja do avstrijskih zakonov!

— **Denunciantstvo.** Aškerčevega pogreba se je udeležil tudi katoliški »Slovenec« in na grob umrlega pesnika je položil venec iz svežih — denunciacij. Denuncira pa vseprek: študente, dekleta, dr. Ilesiča in profesorja Jugu. In če ne more naravnost do svojega namena, ubira svojo navadno pot po ovinkih laži. Na primer! Rdeči trakovi so bili vohuni, postirani v prvem nadstropju »Bavarskega dvora« neprijetli, pa piše: »Vrsto vencev so zaključili štirje venci z rdečimi trakovi. Od teh so samo en venec nosili socialno demokratski železničarji, ostale tri vence z rdečimi trakovi so pa dali v roke dijakom.« Prav nič ga ne moti, da je svojo ovadnisko špico nataknil na debelo laž. Vence »Vzajemnosti«, ki je tudi imel rdeče trakove, so namreč nosili zvezini člani in ne dijaki!

— **Volitev župana v Sp. Šiški.** Na včerajšnji seji občinskega sveta v Spodnji Šiški so izvolili za župana pristaja liberalne stranke Josipa Seidla in za podžupana Viljema Maurerja.

— **Glavna posojilnica.** Sodišče je ugotovilo, da so hranilne knjižice »Glavne« posojilnice v Ljubljani vse glaseče se na ime gospe dr. Hudnikove in sedaj v posesti dr. Oblaka kot upravnik konkurne mase »Glavne« posojilnice, last gospe dr. Hudnikove, da ima torej edino ona pravico dvigniti denar teh treh knjižic v znesku 70.232 K. Te hranilne knjižice se morajo sedaj vrniti gospe dr. Hudnikovi.

— **Iz ljubljanske okolice.** Klerikalci delujejo sistematično za svojo organizacijo. Celo v Spodnji Šiški so ustanovili svoje društvo pod imenom »Prosvetno«. Pri »Bajdetu« v hotelu »Vega« imajo svoj sedež. Priredili so že par predavanj in eno veselico. Hočejo v Šiški ustanoviti organizacijo, ki naj bi jim prinesla sadove. Dolžnost delavske soc. dem. stranke je, da vspremedno izpolnjuje svojo kulturno in politično organizacijo. Treba bo konference sodelugov iz ljubljanske okolice, da se delo v tem pogledu izpopolni. — Na Viču je fanatizem v polnem cvetu. Pazimo, da ne bo tudi drugje tako!

— **Za »Zarjo«!** Pri vsaki priložnosti nabiramo naročnike za »Zarjo«. Vsak delavec bodi naročnik na svoj delavski dnevnik! Pogledimo, kako delajo v tem oziru nemški ali pa češki sodruzi!

— **Pekarna »Konzumnega društva za Ljubljano in okolico«** v Spodnji Šiški je začela peči izredno dober »družinski kruh« iz ržene moke. Hlebi po kg 1,75 veljajo le 56 vinarjev. Kruh ostane po 5 do 6 dni svež in dober. — »Družinski kruh« se dobi v vseh prodajalnih družtvah.

— **Podružnica »Vzajemnosti«** v Mostah priredi v nedeljo dne 16. t. m. na vrtu in restavracijskih prostorih »pri Miškotu« na Selu koncert s plesom, na katerem sodeluje podružnični mešani tamburaški zbor. Spored: koncert, srečolov, šaljiva pošta in ples. — Začetek ob 4. popoldne. — Vstopnina 30 vin. — Na mnogobrojni obisk vabi vse sodružice in sodrugi podružnični odbor.

— **Občni zbor skupne zidarjev v Ljubljani** vsled nepričakovanih zaprek ne bo 16. junija, temveč v nedeljo 23. junija v salonu gostilne International (Petrič), Resljeva cesta 22.

— **Veselični odsek »Vzajemnosti«** ima v soboto 15. t. m. točno ob 8. zvečer važno sejo v društvenih prostorih v Šelenburgovi ulici št. 6/II.

— **Na Jesenicah** je v nedeljo 16. t. m. ob 9. popoldne konferenca »pri Jeleni«. Zaupniki naj se pravočasno zgledajo pri krajevnem odboru.

— **Ljubljanska električna železnica.** V sredo se je vršilo posvetovanje glede preureditve vožnjih cen na električni železnici. Posvetovalo se je o tem, kako bi se dal napraviti večji promet in pa ugodnejše zvezne

cene. Po daljšem razgovoru se je zastopnik trdke izjavil, da se opusti četrti pas na Dolenjski cesti. S tem odpade cena 25 vinarjev za najdaljšo vožnjo in bo vožnja z južnega kolodvorja na dolenjski kolodvor veljala samo 20 vin. Preuredilo se bo, da bo glavna proga namestu sedanje južni kolodvor — dolenjski kolodvor, v bodoče južni kolodvor — vojaška bolnica. Podjetje bo v najkrajšem času vpeljalo novo progo in spremembe cen za razne vožnje, seveda le začasno, da poizkusi uspeh. Glede razširjenja proge v Šiško in na Vič je bil odgovor upravnega sveta, da si se vsi navzoči toplo zavzemali za to razširjenje, neugoden. Vodstvo zatrjuje, da so v sedanji denarni krizi tudi za podjetje, da si je veliko akcijsko podjetje, obresti denarja previsoke, da bi se zamoglo podjetje sedaj v to spuščati.

— **Rimski mozaiki iz stare Emone.** V izložbenem oknu knjigotrnice Kleinmayr & Bamberg so razpostavljene prof. Cigoja risbe mozaikov, izkopanih letošnje leto na zemljišču nemškega viteškega reda.

— **Vidmarjev polet.** Včeraj okrog 4. popoldne je začelo nad Ljubljano nekaj pokati in pokazalo se je, da praznovanje hvalabogu vendar še ni popolnoma izginilo iz našega brezbožnega mesta. Nekatere pobožne žene so takoj ugenile, da se godi nekaj vražjega v zraku in danes jih je gotovo nekaj popolnoma prepričanih, da so le njih križi rešili Ljubljano groznega pogina. Med mladino pa ni več opaziti onega svetlega duha, zakaj najmanjši pobici po ulicah so takoj zakrivali, tako da so zaglušili zračni šum: Aeroplan! Aeroplan! Pobožne žene, ki so prepričane, da se more dandanes, ko je sv. Ilija že davno v nebesih, samo hudič tako voziti, nam najbrže ne bodo verjele; ali bil je res aviatik Vidmar, ki se je na vojaškem vežbališču dvignil, pa v vse skozi elegantnem jako velikem krogu preletel mesto, grad napravil nad Barjem lepo zanjko, in se čez mesto vrnil nazaj na vojaško vežbališče, kjer se je elegantno drsaje spustil na tla. Poizkušeni polet je trajal deset minut. Vidmar je prepričan, da bo v nedeljo, ko poleti ob 6. zvečer, uspeh popoln. Zrak sicer ni bil popolnoma miren, toda Vidmar je imel na prejšnjih poletih že veliko večje ovire. Njegov Bleriot aparat je še danes in jutri razstavljen pri trvdki »Balkan« na Dunajski cesti. Za nedeljski polet mu želimo najboljšo vreme.

— **Negoda v Trzinu.** Dne 9. t. m. je 41 letni čevljarški pomočnik tako nesrečno padel na strmih stopnjah za Klofutarjevo hišo, da mu je počila lobanja in je nezavesten obležal na tleh. Prenesli so ga v Babičovo hišo, kjer mu je zdravnik dr. Havlina podelil prvo zdravniško pomoč. Vseled zadolžene poškodbe je nesrečnik naslednji dan ob 1. umrl.

— **Ogenj v Tominju pri Ilirski Bistrici.** 10. t. m. popoldne je pogorela s slamo krita Logarjeva bajta v Tominju pri Ilirski Bistrici. Ogenj, ki se je jako hitro razširil, je upepelil tudi hlev. Vzrok požara še ni pojasnjen; najbrž je bilo zažgano.

— **Žrtve Krke.** V Krki utopljenega dijaka Koporca so v rjuhi prinesli v mrtvašnico novomeškega pokopališča, kjer so ga obkeli in položili v preprosto krsto. Ko so včeraj popoldne prišli starši ponesrečenega dijaka, da se od njega poslovijo, se je mati od prevelike žalosti onesveščena zgrudila na tla. Mater je žalostna usoda sina tem hujše zadela, ker ji je pred letom nesreča ugrabila sestro. Na božji poti na Čatež je padla tako nesrečno z voza, da se je ubila.

— **Nesreča.** Ko je prednočnem voznik Anton Baloh peljal po Hradeckega cesti voz peska, se mu je na voz obesil triletni Fran Anžič, kateri je z voza padel, ali kaj, prišel pod voz in se tako poškodoval, da ga na odredbo poklicanega policijskega zdravnika gospoda dr. Illnerja morali z rešilnim vozom prepeljati v deželno bolnišnico.

nož doživel, se mora smejati, če sliši tukaj, da socialni demokrati niso Nemci. Štiri milijone in en četrt, pomislil, štiri milijone in en četrt moških volilcev v Nemčiji priznava k socialni demokraciji. Največja nemška stranka smo.

Dijak: Zakaj si prišel zopet sem?
Delavec: Pruska policija me je izgnala, ker sem delal za svojo stranko, kot »sitnega inozemca«, veš. Tukaj sem dobil delo, tukaj sem se oženil in zato sem tudi ostal tu.

Dijak: Imaš li kaj otrok?
Delavec: Enega sinčka. Dve deklici sta mi umrli. Plača ni zadostovala, da bi hranil ženo in otroke, tako da je bila žena primorana skraj do poroda hoditi v tovarno na delo. To je bil morda vzrok, da so prišli ubogi otročiči tako šibki in bolelni na svet. Potem jih tudi nismo mogli dovolj hraniti in negovati, saj je vse postalo tako drago. Prav težko je, družino preživljati. Če bi bil vse to doživel, potem bi bil gotovo tudi ti socialni demokrat. Ti seveda ne poznaš bede in skrbi. Ti imaš očeta, ki ti pošilja vsak mesec denar, ki ga potrebuješ...

Dijak: Ali prijatelji, razumem prav dobro, da se borite za boljše življenje. Zaradi vaših gospodarskih zahtev vam nič ne oporekam. Ali vi niste dobri Nemci. Vi izdajate nemstvo Čehom. Zakaj se ne pridružijo naši nemškonacionalni delavski stranki? Saj tudi ona zastopa interese delavcev in je zraven tega dobro nemška.

Delavec: Poslušaj, France, ali ne vidiš, da vsi sovražniki delavcev dajejo podpore takozvani delavski stranki? Tovarnarji silijo delavca, naj pristopi k nemškemu delavskemu društvu in plačujejo tudi taji takozvani delavski stranki volilne stroške. Aerarci li pomagajo pri volitvah. Nemškonacionalni poslanci, ki so v zbornici glasovali proti vsem delavskim zahtevam, agitirajo za kandidata nemške delavske stranke. Premožni trgovci in odvjetniki glasujejo zanjo. Misliš, da bi kapitalisti in agrarci stranko, katere zastopa res delavske interese, tako podpirali? Ne, France, to ni delavska stranka. Le imenuje se delavsko, da si pridobi delavske glasove. V resnici so to stari nemško-

— **Z Glinc in Rožne doline.** »Vzajemnost« je splošno delavsko društvo. Dolžnost vsakega delavca in delavke je, da se vpiše v to društvo. Delavci moramo pač znati ceniti pomen svojega društva. Na društvenih shodih se potem lahko razgovarjamo o vsem, kar nas tlači — na diskuzijah in sejah se pretresejo vse potrebne reči — in koliko jih je potreba. Vodovodno vprašanje so sprožili naši sodruzi. Razgovor o daljših korakih naj bi vodila »Vzajemnost«. Istotako na električno železnico na Vič, ker je nujno potrebna! — Tudi glede »Konzumnega društva za Ljubljano in okolico« bo treba še bolj se oprijeti dela. V zadnjem času se je naselilo k nam več družin, ki še niso v našem konsumu. Svoji k svojim! Ne mislimo, da smo že storili, če gre naša prodajalna dobro. Ne! Vedno naprej — to bodi naša parola.

— **Z Viča.** Naši klerikalci postajajo vsak dan bolj predrzni. Ker se naša »Zarja« zelo lepo razširja med delavci — namreč vsi jo radi bere, mladi in stari, kar seve ni nič čudnega, ko je vso polno novic v nji — jo klerikalci zelo sovražijo. V svojih društvih morajo uprizorjati silno gonjo zoper »Zarjo«. Kadar kaka terciarka vidi, da kdo »Zarjo« bere, kar piha od jeze. Te dni pa se je celo neka klerikalna žena (soproga ključavničarkega mojstra Prebila!) predrznila nekega 15letnega dečka natepsti, ker je »Zarjo« bral! Neznanosni fanatiki so torej klerikalci. Najboljši odgovor na to je: neumorno razširjati »Zarjo«. Vsak delavec jo naj bere — vsak naj bo na njo naročen — na delo pojdemo, ker delavski list spada v delavske domove. Klerikalna nestrpnost naj nas vspodbuja!

— **Kolo je bilo ukradeno** dne 11. junija popoldne iz veže hiše št. 3 na Slovenskem trgu čevljarškemu mojstru Jožetu Jakopiču iz Dobruni. Kolo je že obrabljeno, prostega teka, ina navzgor zakrivljeno balanco, lesena držaja, pri sedlu so štiri peresa pokvarjena, zadnja pnevmatika je zakrpana, plošča za prestavo je pa cela. Kolo je vredno okoli 60 K. Pred nakupom se svari.

— **Ponesrečena deklica.** Komptoiristinja pri Fluxovi, Antonija Kovač, se je včeraj zjutraj pred pošto na Cesarja Jožetu trgu onesvestila ter se pri padcu udarila na sence tako močno, da se v bolnišnici še popoldne ni zavedla.

— **Izgubil je delavec** Fran Humeršek srebrno žepno uro. — Zasebnica Marija Vidmarjeva je izgubila črno ročno torbico.

Kinematograf »Ideal«. Danes v petek, dne 14. junija specialni večer: 1. Sem pa tje po Antwerpnu. (Pot. slika samo zvečer.) 2. Govor rok. (Drama, samo zvečer.) 3. Zigotio na konju. (Komična učinkovitost.) 4. Lov na bivoje v Cambodsi. (Sportna slika.) 5. Vrli kuhinjski mojster. (Humoristično.) 6. Gladole. (Znanstvena naravna slika.) 7. Levi so ušli. (Kolorirana učinkovita drama iz Gaumontove serije z Levi.) 8. Črna prevara. (Krasna ameriška komedija.) — V soboto naravna drama. Umetniški film nemške Bioskop družbe v Berlinu. — V torek 18. junija. »Trnjeva krona ljubezni« z tragedijno grofiko Wolf Claire-Metternich.

Štajersko.

— **Shod v Hraščniku.** V nedeljo 16. t. m. bo ob 2. popoldne v Hraščniku shod na vrtu g. F. Eržena. Dnevni red: 1. Bratovske skladnice in nameravano zvišanje pokojnine, poročna soder. 2. Žena in socialna demokracija, poročna sodružica Štebijeve. Sodrugi, sodružice, pridite vsi na shod.

— **Občinske volitve v Celju.** Občinske volitve v tretjem razredu so se izvršile brez hrupa in bre: boja — izvoljeni so vsi kandidati, ki jih je postavila nemško-nacionalna magistratna klika. Pekovski mojster Kürbisch je

ostal s 73 glasovi v manjšini. Vsa agitacija se je obračala proti njemu; zagrešil je neodpusten zločin z izjavo, da v slučaju izvolitve ne pristopi doktorski stranki. Ta izjava — ki pa niti dokazana ni — je zadoščala magistratnim močtem, da so izdali parolo: »Prečrtajte Kürbischa«.

Trbovlje.

— **Javen shod.** V soboto 15. t. m. bo na dvorišču »Delavskega doma« velik javen shod z dnevnim redom: Vrednost in potrebnost delavskega časopisa. Na shodu poročajo sodr. E. Kristan, Delavci! V soboto zvečer vsi na shod!

— **V nedeljo depoldne** ob pol 9. bo važna konferenca podružničnega odbora, odbora »Vzajemnosti«, pevskega odbora, odbornikov konzumnega društva in zadruga »Delavski dom« ter vseh delegatov rudarske zadruga druge skupine. Ker bo konferenca velike važnosti za bodoče delo, prosimo, da se je zaupniki polnoštevilno udeležijo.

— **Sodrugi pevci, pozor!** Vsled shoda v soboto smo primorani pevsko važo za drugi teden prelžiti. Sodrugi pevci naj pridejo v soboto vsi na shod, da se po shodu tozadevno pogovorimo.

— **Delavska godba** priredi v nedeljo dne 16. t. m. na vrtu g. Gačnika (pri Logerju) prosti vrtni koncert. Začetek ob 3. popoldne. Vabimo vse prijatelje godbe na mnogoštevilni obisk. Godbeni odbor.

Koroško.

— **Gospodarstvo v beljaški občini.** Trvdka Retzmann, ki je zgradila mestno elektrarno, je nastopila z naknadno terjatvijo 500.000 kron in je za občino le malo upanja, da dobi pravdo. Če zasebnik z lastnim imetjem tako gospodari, si zasluži ime velikega mešarja. Beljačani imajo sedaj priliko, da obkudujejo mestne juriste in hranijo za debele doklade, ki jih čakajo.

— **Srečna Koroška!** Iz Celovca poročajo, da je ob Millstattskem jezeru francoska ženska kongregacija nakupila več posestev in se ondot naseli. Francoske nune bodo ustanovile dekliski zavod.

— **Izpred celovške porote.** Na trinajst mesecev težke ječe sta bila obsojena Filip Wieser in 18letni, v Hodišah rojeni in v Oštanj pristojni kočarjev sin Filip Slanik zaradi oskrumbe 9letnega dekleta. — 10. t. m. se je vršila razprava proti Jožetu Gitschthalerju, odgovornemu uredniku lista »Villacher Zeitung« zaradi razščeljenja gledališkega ravnatelja Richterja. Gitschthaler je bil po sedem ur trajajoči razpravi oproščen.

— **Zakopan novorojenček.** Pred kratkim so v Celovcu prišli Ano Lesjakovo iz Železne kaplje, ki je povila v Franc-Jožefovih nasadnih novorojenčka in ga je tam tudi zakopala. Lesjakova trdi, da je bil otrok mrtev rojen. Včeraj so peljali Lesjakovo v omenjene nasade. Pokazala jim je leskov grm, pod katerim so res našli pricho nje že zelo strohnelo truplo novorojenčka. Lesjakova trdi dosledno, da je bil otrok mrtev rojen. Odpeljali so jo nazaj v preiškovalni zapor, truplo otroka bodo obducirali.

— **Vlom pri belem dnevu.** Med popoldanskim odmorom je vlomil neznan tat v trgovino Klembaševu, tik ob Dravskem mostu, na najbolj prometni cesti v Beljaku. Vlom se je izvršil ob času od pol 1. do pol 2. Tat je vlomil pri glavnih vratih, na katerih je snel železni drog s ključavnico. V trgovini je odprl kontrolno blagajno in odnesel iz nje 90 kron, iz nekega drugega predala je ukradel 8 kron drobiža. Na mizi je pustil tat dva tatinska ključa in dielo. Blaga ni ukradel nič. Vse zasledovanje za predznim vlomilcem je ostalo do sedaj brezuspešno.

— **Požig iz masčevanja.** V okolici Sv. Lenarta se je vnelo pred par dnevi gospodarsko

sestnik tovarne je poslal agente v najrevnejše češke kraje, imeli so nalogo, da najamejo češke delavce. In ti so res najeli nekaj desetini siromakov in jih pripeljali sem. Kaj smo hoteli? Če bi bili psovali uboge češke delavce in jih žalili, potem bi bili videli v nas svoje sovražnike in bi postali krumirji. Ma pa smo ukrenili drugače. Na kolodvoru smo jih sprejeli in jim povedali, da je tukaj stavka, da so vendar naši bratje, naši sotrpini in da ne smejo pomagati izkoriščevalcem. To so razumeli, odpeljali so se s prvim vlakom in stavka je končala z zmago.

Dijak: Ampak vendar se tudi dogaja, da se Čehi ne odpeljejo in da postanejo stavkovski. Delavec: Žal, da je tako! Ampak primeri se žal tudi, da postanejo nemški delavci krumirji. — Tudi nemško-nacionalni delavci! Ti celo mnogokrat! Proti temu pomaga samo močna organizacija, ki združi vse delavce brez narodne razlike in skupnem boju proti podjetnikom.

Dijak: O tem sanjate samo vi, nemški socialni demokrati. Delavci drugih narodov že davno ne marajo nič slišati o internacionalni organizaciji. Ti ustanavljajo separatistične organizacije.

Delavec: To ni res! Ali nisi čital razprav Internacionalnega socialističnega kongresa, ki se je vršil predlanskim v Kodanju. Tam so se izrekli zastopniki vseh socialističnih strank in vseh strokovnih organizacij sveta proti separatizmu. Nemci, Francozi, Angleži, Italijani, Amerikanci, Rusi, Poljaki — vsi so soglasno obsodili separatizem.

Dijak: Ampak vaši češki sodrugi so ostali navzleje temu separatisti.

Delavec: Tudi to ni vse res! Velik del organiziranih čeških delavcev je zvest internacionalni. Več kot osemdesetstisoč čeških delavcev je članov internacionalnih strokovnih organizacij. Oni nočejo nič slišati o separatizmu in se z naporem vseh sil bojujejo proti separatizmu.

Dijak: Toda to je samo del čeških delavcev. Ali ostali so vendarle separatisti.

Delavec: Žal da je tako! Toda naj je tudi

DR. OTON BAUER:

Narodni ali razredni boj.

Dijak: Zvedel sem, da si socialni demokrat. Je li to res?

Delavec: Da. Več nego leto dni sem celo krajevni zaupnik v našem mestu.

Dijak: Torej voditelj! Kako je to mogoče? Saj je bil tvoj oče pristen nemški kmet, tvoja mati je bila poštena nemška žena! In ti si postal internacionalci!

Delavec: Če bi vedel, kaj sem vse doživel, odkar sva se zadnjič videla, potem se ne bi čudil temu. Takrat, ko sva še sedela na šolski klopi, sem bil srečen neumen kmečki fant. Ali se še spominjaš na našo lepo kmetijo?

Dijak: Saj smo se otroci dostikrat igrali na travniku...

Delavec: Vidiš, prišel je dan, ko je naša kmetija prišla na boben. Ko moj oče ni več mogel plačevati obresti od dolgov, nam je prodal upnik hišo in zemljišče. Mi smo morali zapustiti svojo kmetijo. Tega dneva ne pozabim nikoli.

Dijak: To je bil gotovo kak židovski odeluh, ki vas je zapodil z rodne grude.

Delavec: Naj bo žid ali kristjan — kapitalisti so vsi enaki.

Dijak: Kaj so pa počeli tvoji starši?

Delavec: Prišli so v ubožnico. Takrat sem spoznal dobre kristjane v soseski, »nemške rojake«. Meni še danes sili kri v glavo, če se spomnjam, kako grdo so ravnali z mojo materjo!

Dijak: Kaj si pa potem ti začel?

Delavec: Sprva sem prišel kot učenec k nekemu ključavničarskemu mojstru. Tepen sem bil med tem časom dovolj, ali hrane nilesem dobil dosti. Ko sem bil izpuščen, sem šel na potovanje. Delal sem na Saksonskem in v Porenju. Tam sem postal socialni demokrat. V velikanskih plavžih sem privratar razumel, da se morajo vsi delavci složno upreti premoči kapitala. Pristopil sem k organizaciji in spoznal sem nemško socialno demokracijo; kdor je to z me-

poslojce Petra Krausa. Doma je bila samo stara hči. Poklicala je takoj očeta in sosedo, ki so ogenj pravočasno pogasili. Povedala je, da je prišel k nji neki neznan moški, ki je zahteval razna jedila. Ker je dekletu njegovi zahtevi odreklo, je je neznanec zagrozil, da se odstrani. Pri preiskavi so našli v steni in sosednji steni sveženj slame in seno in poleg sveženja njaku sveženj slame in seno in poleg sveženja štatljico vžigalce. Brez dvoma je neznanec iz maščevanja ogenj podtaknil.

Goriško.

— Izid volitev v ukrajno bolniško blagajno v Gorici za gorske sodne okraje, ki so bile pretekle nedelje dne 9. junija je naslednji: Sodna okrajna Tolmin-Cerkno sta volila šest delegatov članov in dva zastopnika delodajalcev. Za delegate članov so bili izvoljeni naslednji od socialističnih demokratov predlagani kandidati: Poberaj Anton, mizar, Kovačič Just, mizar, Potočnik Franc, pek, pom., Rabšelj Josip, sluga, Komel Jakob, mizar, Bensa Karol, mizar. Za zastopnika delodajalcev sta bila izvoljena: Dr. Gruntar Rudolf, odv., v Tolmini in Mikuž Anton, gost, Sv. Lucija. Sodni okraj Kanal je volil enega delegata članov in enega zastopnika delodajalcev. Za delegata članov je izvoljen: Košir Anton, dninar. Za zastopnika delodajalcev: Križnič Alojzij, gost, Kanal. Sodni okraj Kobarid je volil dva delegata članov in enega zastopnika delodajalcev. Za delegata članov sta izvoljena: Skalin Anton, obč. sluga in Manfreda Andrej, trg. pom. Za zastopnika delodajalcev je izvoljen: Šuretič Anton, gost, in trg. v Kobaridu. Sodni okraj Bovec je volil enega delegata članov in enega zastopnika delodajalcev. Za delegata članov je izvoljen: Malnič Mih., trg. pom. Za zastopnika delodajalcev je izvoljen: Mihelič Ivan, miz. moj., Bovec.

Istra.

— Človek, ki ima na desni strani srce. V minoletno tedno se je oglašil v ambulatoriju okrajne bolniške blagajne v Voloski leta 1875. rojeni Andrija Marčelja iz Veprinca in potožil zdravniku g. dr. Franju Bakarčiču, da je na srcu bolan. Ali koliko je bilo začudenje zdravnik, ko mu je iskal srce na levi strani, pa ga ni našel, oziroma ni čutil bitja srca. Po daljšem pregledovanju je pa zdravnik konstatiral na svoje veliko začudenje, da srce in sploh vse, kar imamo mi navadni smrtniki na levi strani, ima ta mož na desni strani.

Trst.

— Tržaška porota. V sredo se je vršila pred tržaško poroto obravnava proti 25letni prostitutki Ani Bitonjakovi zaradi težke telesne poškodbe. Dne 19. oktobra je namreč Ana Bitonjakova v neki zloglasni hiši v ulici Marinella napadla z nožem 19letnega krovca Antona Zajca. Poškodovana ga je težko na glavi in na levi roki, in sicer tako, da je Zajc nezmožen za svoje delo. On zahteva 1300 kron odškodnine. Obtoženka prizna, da je Zajca res napadla z nožem in ga ranila, toda zaradi tega, ker so jo Zajc in njegova dva tovariša začeli pretepati v njeni sobi. Zajc to zanika. Neka priča pa, ki staneje nasproti obtoženke, je baje videla iz svojega stanovanja v sobo obtoženke in potrdila, da so obtoženko res hoteli trije moški pretepati. Priča pravi, da je položila iz svojega okna čez ozko ulico na obtoženko okno desko, da bi ji šla pomagat. Sodni dvor odredil, da se je vršil takoj ogled na licu mesta, če je to res mogoče. Ogled je dogal, da je to skoro nemogoče. Vendar pa je ta priča ostala pri svoji trditvi. Porotniki so vprašanje glede na težko telesno poškodbo zanikali in potrdili dovoljen silobran, nakar je sodišče obtoženko oprostilo.

boj med nami in separatisti, pri vsem tem gre vendarle v prvi vrsti za obliko strokovne organizacije. Mi menimo, da naj ostanejo na primer vsi kovinarski delavci združeni v eni organizaciji. Separatisti hočejo, da naj tvorijo češki delavci kovinske stroke eno, nemški drugo organizacijo. A tudi separatisti priznava, da morata obe organizaciji voditi boj proti kapitalistom skupno. Sino različnega mnenja v obliki organizacije. Ali potrebi skupnega boja, internacionalni solidarnosti tudi separatisti ne ugovarjajo. V tem se razlikujejo od svoje nemške delavske stranke, ki pridiguje delavcem nacionalno sovražstvo, da jim onemogoči skupen boj proti kapitalu.

Dijak: Ampak vendarle je značilno, da hoče tako velik del čeških delavcev ustanoviti organizacijo na narodni podlagi. Tudi nemški delavci bodo še posnemali zgled čeških delavcev.

Delavec: Motiš se! Če je zašel del čeških delavcev na krivo pot, ni to za nas nemške delavce vzrok, da bi jim sledili na krivo pot. Podjetniki se združujejo v vedno krepkejšo, od dne do dne močnejšo organizacijo. Pripravljajo se namreč za odločilno bitko. Sklepa tarifne pogodbe po možnosti samo do leta 1913. V tem letu konča več nego 2000 tarifnih pogodb v Avstriji. Takrat bodo velikanske stavke in izprilja, delavska gibanja, kakor jih še nismo doživeli v Avstriji. V tem velepomembnem času bodo delavci morali vsi skupno korakati. Takrat bo vprašanje glede na obliko organizacije kmalu rešeno. V boju proti podjetniku prebimo hitro vse separatistične zmote. Le nikar se ne zanašaj na separatizem. Delavci vsega sveta so internacionalno organizirani. Mi v Avstriji ne moremo biti izjema. Separatizem dokazuje le, da je nacionalistična gonja spravila tudi del delavca za trenutek na krivo pot. Ali gospodarska potreba bo ta pogrešek kmalu popravila. Dokler bodo v nemškem delu Češke in Moravske in na Dunaju nemški in češki delavci v isti tovarni izkoriščani od istega delodajalca, bodo tudi obstajale internacionalne organizacije.

(Dolge prih.)

Vestnik organizacij.

Sestanek kovinarskih de'avev je v nedeljo ob pol 10. dopoldne v restavraciji „pri Perlesu“, zraven glavne pošte (Prešernova ulica).

I. redni občni zbor Glasbene podružnice „Vzajemnosti“ se vrši v nedeljo, 23. junija ob 9. dopoldne v vrtnem salonu gostilne „International“, Resljeva cesta šte. 22. — Dnevni red: 1. Pozdrav načelnika. 2. Poročila: a) tajnika, b) blagajnika, c) arhivarja, d) kontrole. 3. Volitev odbora. 4. Raznoročje. — Pristop imajo redni in podporni člani podružnice. — K obliki udeležbi vabi odbor.

Predniznanilo. V nedeljo 14. oziroma 21. julija priredi pevka podružnica „Vzajemnosti“ vrtno veselico. Delavske organizacije prosimo, da na ta dan ne prirejajo svojih zabav.

Občni zbor skupine zidarjev v Ljubljani bo v nedeljo 23. t. m. ob pol 10. dopoldne v salonu gostilne „International“ (J. Petrič), Resljeva cesta 22.

Državnozbornski odseki.

Dunaj, 13. junija.

Državni zbor danes ni imel plenarne seje. Tudi to je »pričnost«. »Patriotične« stranke so se zdale, da bi dobila vlada svojo spakedrano brambno reformo lahko za kakšno minuto pozneje, kakor je zahtevala, če ne prepušti zbornica vsega svojega časa brambnemu odseku; in ko so pomislile, kakšne posledice bi to moglo imeti za štrankarske poglavarje, ki drhte za polvalnimi listki, jih je stresla groza, pa so sklenile, da danes, jutri in v soboto sploh ne bo zborničnih sej.

Vsled tega je bilo danes nekoliko odsekovih sej. Patriotičnim strankam je bilo seveda samo na brambnem odseku ležeče; prav tukaj pa so imele smolo, ker so Rusini nastopili z obstrukcijo. Rusini mislijo na ta način izsiliti obvezno in svojim zahtevam ugodno izjavo o ustanovitvi rusinskega vseučilišča. Lahko se zelo dvomi, če je način rusinskega boja umesten; ali njihova razkaznost je vsekakor razumljiva, zakaj doslej jih je vlada pitala samo z obljubami, v katerih so bile velike besede, s katerimi pa ni bilo nič početi. Kadar so na podlagi ministrskih obljub mislili, da imajo vendar že kaj v roki, je pa prišel kakšen poljski voditelj in izjavil, da vlada sploh ne namerava ničesar storiti. Ne glede na to se pa človek tudi ne more žalostiti, če prihajajo vladni hlapci ravno tam malo v zadrego, kjer bi se najrajši po bizantinsko odlikovali.

Brambni odsek.

Na razpravi je bilo danes drugo poglavje, ki obsega določbe o zvišanem rekrutnem kontingentu, o orožnih vajah in o oprostitvi onih, ki vzdržujejo družine.

Črnomurca večina je prišla na sejo, pripravljena za najintenzivnejše delo. To se pravi: Njeni člani so prinesli ključavnice v ustih s seboj. Molčati kakor riba se pravi zaaj v črnomurenem jeziku »delati«. Povišanje rekrutnega kontingenta, vprašanje, ki ne zadene le tisoče mladih ljudi, ampak tudi na tisoče staršev, pa industrijo in poljedelstvo, ne more toliko zdriniti možganov večine, da bi se jim vsaj nekoliko odprla usta, da bi vsaj povedali, če sploh poznajo paragrafe, o katerih bodo glasovali.

Poročevalec je bil nemški nacionalec Sommer. Ta fini gospod je porabil komaj par mršavih besed, toliko da je na kratko priporočil odseku, naj sprejme tudi to poglavje. V debato so posegli socialisti Haberman, Lieberman, in Daszynski, vsi trije so odklanjali zvišanje rekrutnega kontingenta, opisali, kakšno breme je to za prebivalstvo in predlagali, da naj ostane staro število rekrutov neizpremenjeno.

Potem sta govorila Rusina Okunjevskij in Levickij. Kaj sta dejala je vseeno: govorila sta itak le zato, da ubijata čas. To se jim je posrečilo in večina je postala nervozna. Nekateri njeni člani so neoprenehoma gledali na uro; drugim se je na žalostnih obrazih čitalo vprašanje: »Kaj bo dejal papa Heindol?« Obstrukcija ni bila posebno duhovita, ali strah večine je bil posebno komičen.

Rusin Bačinskij je predlagal, naj se razdeli poglavja za debato drugače nego je bilo izprva sklenjeno. Seveda je hotel doseči to, da bi bila obstrukcija olajšana. Večina je odklonila ta predlog. Slišati je pa, da čaka le na konec debate o drugem poglavju; potem bo baje sklenila, da se opravi baje o vseh drugih poglavjih le ena debata, tako da bi se rusinska obstrukcija skrčila in da bi nima večina vendar »pravočasno« rešila brambno reformo. Levickij še vedno govori.

V proračunskem odseku

so tudi Rusini obstruirali. Tukaj jim služijo »stvarni popravki« za obstrukcijsko sredstvo. Ali na koncu se je tukaj dosegel kompromis v tem smislu, da bo Vasiljko jutri vse stvarne popravke zedinil v enega in govoril eno uro.

Poslanec Leo (Poljak) je dejal, da so Poljaki pripravljali mirno razpravljanje z Rusini, da bi se odpravile sporne točke. Poljsko kolo želi, da bi Rusini dosegli uspeh, ali da ne škoduje poljskim interesom. Rusini naj bi porabili sedanjih ugodnih položaj, ker imajo Poljaki dobro voljo, da ustrezajo vsem opravičenim rusinskim željam.

Glomblinski pravi, da se Poljaki ne bodo udali pritisku.

Seltz (soc.) izjavlja, da njegova stranka simpatizira z opravičenimi željami Rusinov, zato jih pa svari, da naj z obstrukcijo ne razbijajo parlamenta, ki je edina tribuna, na kateri se more razpravljati o interesih ljudstva.

Potem slede »stvarni popravki« do zaključka seje.

Zdravstveni odsek.

Pod predsedništvom drja. Adlerja je danes zdravstveni odsek nadaljeval razpravo §§ 34 do 41. zakona o preprečitvi in zatiranju,

nalezljivih bolezni.

Dr. Schacherl (soc.) je vložil sledeči predlog: »Vsem v javni zdravstveni službi kot strežaji ali strežajke, nosilci, desinfekcijski slugi in grobarji vposlenim osebam gre, če obole v boju zoper nalezljivo bolezen, za vso dobo njihove bolezni do ozdravljenja, bolniščina v enakem znesku kakor zadnja plača, preden so obboleli; če postane kdo pri tem nesposoben za

delo, mu gre 600 kron letne penzije, če pa umre, gre njegovi rodbini proskriba po določbah za državno nameščenega slugo.«

Zastopnik finančnega ministrstva nasprotuje temu predlogu! odškodnine naj bi se določile z naredbami.

V socialno političnem odseku

se je nadaljevala razprava o delu v neprekinjenih obratih. Trgovinski minister Roessler je podal izjavo, da mora vlada vztrajati na svojem odklanjanjem stališč, ker se mora ozirati na potrebe industrije. Vendar pa spoznava, da je dvanajsturno delo, kadar se menjaajo šifte. To vprašanje se mora rešiti. Urediti se morajo payze in poskrbeti za nadomestni počitek. Ministrstvo pripravlja naredbi o pavzah za kolo. — Socialista Schäfer in Hanusch naglašata, da ni s samo ureditvijo pavz skoraj nič storjeno.

Socialno zavarovalni pododsek.

je sprejel §§ 9 do 12. o dolžnosti nezgodnega zavarovanja z malimi izpremembami. Razvila se je debata, če se ima podvreči obveznemu zavarovanju tudi magaciniranje smodnika in zrakoplovstvo. Vlada je dobila nalogo, da zbere material.

Justični odsek

je nadaljeval generalno debato o novem kazenskem redu za vojsko in domobranstvo in je pričel s specialno debato. Generalni avditor Ružička je dejal, da se bo pravniško osebje več kakor podvojilo. Justični minister dr. Hochenburger je dejal, da bodo tudi civilni zagovorniki pripuščeni. O jezikovnih predpisih je podal Hochenburger zaupna pojasnila.

Zadnje vesti.

ŽENSKA IZVOLJENA ZA DEŽELNOZBOR-SKEGA POSLANCA.

475 glasov večine.

Minja Eotesslava, 14. junija. Pri včerajšnji nadomestni volitvi je bila izvoljena pisateljica Kuneticka s 475 glasovi večine. Nestrpo pričakujejo, ali namestništvo izvolitev potrdi.

Izjava notranjega ministra.

Dunaj, 14. junija. Več poslancev je vprašalo notranjega ministra barona Heindola, ali bo dobila izvoljena gospa Kuneticka volilni certifikat. Minister je izjavil: Ker je tendenca postaviti ta, da določa pasivno volilno pravico samo moškim, namestništvo najbrže ne bo dalo volilnega certifikata. Prvi odredni namestništva je presta pol priročje na državno sodišče.

MOLOH V ZRAKU.

Štirinajst novih vojaških zrakoplovov.

Dunaj, 14. junija. »N. W. Tagblatt« poroča, da je avstrijska vojaška uprava naročila pred nekaj dnevi štirinajst zrakoplovov za vojaške svrhe. Naročeni so sami Etrichovi stroji.

IZGON PROF. SCIPIJONA SIGHELEJA.

Avstrijsko policajstvo.

Inomost, 14. junija. Namestnija je zavrnila rekurz znanega italijanskega kriminalista profesorja Scipijona Sigheleja proti izgonu. Profesor Sighele mora 23. zapustiti avstrijsko ozemlje.

ZAPLENJENE KAJZLOVE MEMOARE.

Vzrok: razžaljenje veličanstva.

Praga, 14. junija. Veliko senzacijo zbuja zaplenba spominov mladočeskega politika in bivšega finančnega ministra Jos. Kajzla, ki so včeraj izšli v knjigotrstvu. Vzrok zaplenbe je razžaljenje veličanstva, obseženo v Kajzlovem pismu na nekega vodilnega češkega politika.

BEČARSKO NASILSTVO.

Zastrazen Tisza.

Budimpešta, 14. junija. Odkar se je vrnil Tisza z Dunaja, ga straži policija s pomnoženo paznostjo. Tisza se včeraj ni ganil iz stanovanja; dopoldne ga je posetil ministrski predsednik Lukacs.

Protestni shod na Reki.

Reka, 14. junija. Na Reki nameravajo prirediti protestno zborovanje proti Tiszovim nasiljem. Od opozicije so delegirani na shod poslanci Mezöf, Lovasy in grof Mihael Esterhazy. Razentega je obljubil grof Apponyi, da bo govoril italijansko.

ZDRAVSTVENO STANJE KOVACSA.

Smrtne nevarnost odstranjena.

Budimpešta, 14. junija. Zdravstveno stanje posl. Kovacs, ki je streljal v ogrski zbornici na grofa Tiszo, se je zboljšalo in je smrtne nevarnost odstranjena. Z dovoljenjem preiskovalnega sodnika sta obiskali Kovacs mati in sestra.

NEMIRI V BELGIJI.

Upor drugega regimenta.

Bruselj, 14. junija. V Gentu se je uprl velik del drugega pehotnega polka. Okolo 50 mož se je udeležilo socialno - demokratičnega zborovanja. Nato so izjavili, da se ne udeležijo. Uporne vojske so zaprli in jih postavijo pred vojni sodišče.

STAVKOVNO GIBANJE.

Londonski pristaniški delavci.

London, 14. junija. Število stavkajočih pristaniških delavcev v Londonu se je znatno zmanjšalo. Pristaniška oblast poroča, da se je vrnilo včeraj 9059 delavcev na delo.

V Southamptonu.

Southampton, 13. junija. Vsled stavke ni mogel odpluti parnik »Majestic«. Pošta in del potnikov so odšli na nemški parnik »Cesar Viljem II.« Delo na dokih popolnoma počiva.

Krvava splošna stavka.

Palermo, 14. junija. V znak protesta proti uvedbi novega pravilnika za ladjeplombo so razglasili splošno stavko. Električne železnice so morale ustaviti obrat, večina trgovin je zaprta. Predvčerajšnjem je prišlo do izgrede.

Policija je streljala na demonstrante in ranila nad 100 oseb. Nekaj jih je v bolnici že umrlo. Tudi mnogo policajev je ranjenih.

Na Ruskem.

Odjasa, 14. junija. 800 pristaniških delavcev ruske družbe za ladjeplombo in trgovino je stopilo v stavko.

POTOP »VENDEMAIRE«.

Poročilo uradne komisije.

Pariz, 14. junija. Mornariško ministrstvo objavlja poročilo uradne komisije, ki je preiskovala katastrofo podmorskega čolna »Vendemaire«. Komisija potrjuje mnenje, da je bil karambol neizogiben in da poveljnika v »Saint Louis« ne zadeva nobena krivda. Vsaka rešitev je bila nemogoča, ker so močni tokovi potegnili podmorski čoln seboj.

ITALIJANSKO - TURŠKA VOJNA.

Pomorska akcija.

Rim, 14. junija. »Italia« piše: Ker so že vsi Italijani zapustili turško ozemlje, je izgubila skrb za njih varnost in blago. Vsled tega lahko začne italijansko brodovje z vso silo svojo akcijo na Egejskem morju, da zadene Turčijo nemudoma na nje najobčutljivejšem mestu.

Carigrad, 14. junija. Tu so uverjeni, da prične Italija po izgonu Italijanov z novim napadom. Turčija se pripravlja za eventualni napad in ni izključeno, da se Dardanele vnovič zapro.

Poveljnik Dardanel.

Carigrad, 14. junija. Senator general divizije Ali Rizo paša je imeovan za komandanta Dardanel.

S tripolitanskega bojišča.

Carigrad, 14. junija. Vojno ministrstvo javlja naslednje poročilo iz Homsa: Ponoči 4. t. m. je napadel turški oddelek italijanske utrdbe in uplenil živila. Dne 6. t. m. je prišlo do novega boja; Turki in Arabci so osvojili italijansko utrdbo. Italijani so imeli 20 mrtvih. Dne 7. t. m. so Italijani zopet zasedli utrdbo, a so jo morali po trdovratnem do večera trajajočem boju vnovič zapustiti. Italijani so se umaknili deloma v Homs, deloma v Mergeh.

Izgon.

Carigrad, 14. junija. Izgnanim Italijanom, so rok podaljšali.

NEMIRI NA CIPRU.

London, 14. junija. Med kristjani in mohamedani na Cipru je prišlo do novih spopadov. Na obeh straneh je bilo mnogo ranjenih.

VARNOST NA MORJU.

Ameriški senat za mednarodno konfereenco.

New - York, 13. junija. Senat je sprejel resolucijo, ki pooblašča predsednika Tafta, da povabi države na mednarodno konfereenco o varstvenih ukrepih na morju. Resolucija pooblašča Tafta, da sprejme povabilo Nemčije za tako konfereenco.

KOPNIŠKI STOTNIK REDIVIVUS.

Viljem Voigt demantira svojo smrt.

Berlin, 14. junija. Vesti o smrti kopniškega stotnika niso resnične. Iz Koburga poročajo, da je dospel tja kopniški stotnik v lastni osebi. Vesti o njegovi smrti so mu naprile mnogo veselja.

STRAŠNA KATASTROFA V ŽELEZARNI.

Dvanajst delavcev zasutih, štirje umrli.

Düsseldorf, 14. junija. V tukajšnji železarni se je zgodila strašna eksplozija, ki je popolnoma razrušila kotlarno. Kotel je vrglo 50 metrov daleč. Dvanajst delavcev je zasulo porušeno zidovje. Štirje so vsled poškodb že umrli, nekaj jih še niso izpodkopal izpod razvalin.

NOV POŽAR V CARIGRADU.

Bencinsko skladišče v plamenu.

Berlin, 14. junija. »Berliner Tageblatt« poroča, da gori v Carigradu v pristaniškem okraju Salatha veliko skladišče za bencin in barve.

VELIKO NEURJE V AMERIKI.

Razdejano mesto Buffalo.

New - York, 14. junija. Nad mestom Buffalo v državi Wyoming se je utrgal oblak in je vse mesto popolnoma uničeno. Do 2600 prebivalcev so se k sreči vsi rešili in je število človeških žrtev majhno.

IZBRUH VULKANA.

200 mrtvih.

Novi Jork, 13. junija. Izbruh vulkana Katmaja je zasul sedem ribiških vasi. Mrtvih je 200 oseb. Vsled deževanja pepela je bila v okolici Kodiaka 14 ur tema.

ŽELEZNIŠKA NEZGODA.

Dva mrtva, 50 ranjenih.

London, 14. junija. Pri Daltonu v Georgiji (Amerika) se je zgodila železniška nezgoda; 2 popotnika sta lrtva, 50 več ali manj ranjenih.

Novice.

* Vulkanski izbruhi. Iz Sitke na Alaski poročajo, da bruha 700 milj oddaljeno vulkansko pogorje pepel, ki je zatemnil sonce. Parnik »Dora«, ki je priplul v Seward, je bil ves s pepelom pokrit. Mornarji in potniki so iz ladje opazovali izbruh vulkana Katmai in mislijo, da je več ribiških vasi ob morski ožini pri Seliko uničenih. Najprej so slišali silno eksplozijo, nato so pričeli padati veliki kamni in vsul se je gost pepel. Parnik je bil oddaljen od vulkana 70 milj in vendar je bila ob 4. popoldne popolna tema daleč naokolo. Mnogo potnikov je zbolelo zaradi dušilivega ozračja.

* Izdatki za volunstvo. Urad za zunanje zadeve v Londonu je pravkar izdal »belo knjigo«, v kateri so zanimivi podatki o letnih

izdatkih različnih evropskih velesil za volun-
tstvo in detektivske tajne posle. Naša država je
v zadnjih treh letih izdala vsako leto za na-
mene 1.250.000 mark, Francoska 800.000 mark,
Nemčija 1.164.500 mark, Angleška 1 milijon
mark, Italija 2.416.000 mark. Na Nemškem si
poleg svote 1.164.500 mark, ki je določena
vsako leto, izdali v zadnjih treh letih na Pru-
skem, Saškem in Württemberskem še 443.240
za tajne namene. Italija je izdala poleg že na-
vedene velikanske svote še 696.000 mark za
nagrade policistom in 920.000 mark za na-
mene, ki niso natančneje označeni, Rusija, kjer
vsako leto nat tisoče in tisoče ljudi strada, je
izdala 1.190.760.000 mark na direktni car-
jev poziv, in poleg tega še malenkostno vsoto
6.700.000 za policijske namene, ki niso natan-
čneje označeni. V vseh kulturnih državah imajo
izvedeno sistematično volunštvo, ki omogo-
čuje Judežu brezskrbno življenje. Pri vsem
tem je pa najlepša dvojna morala: kar velja v
lastni deželi na veleizdajstvo, to je napram
drugim državam delo polno zaslužnja.

* **Zanimiva tožba profesorja Brentana.** Te
dni se je v Monakovem vršila razprava o tožbi
znanega ekonoma profesorja Brentana zoper
urednika žoltih strokovnih listov Heitza in
Offenbrunnerja. Profesor Brentano je 28. fe-
bruarja predaval v Monakovem: O večnem
problemu »deloljubnih«; »Zarja« je o znami-
nem predavanju poročala. Obtožbenica sta v svo-
jih listih registrirala Brentanovo predavanje,
trdeč, da je slavni nemški ekonom narodnim
delavskim organizacijam v svojem predavanju
odrekal vsako čast; zaslužnega znanstvenika
sta obsula z žalitvami. Pri razpravi je žolti
Offenbrunner izjavil, da stoji v službi žoltga
delavstva in da protestira proti težkim očit-
kom profesorja Brentana, ki je narodno delav-
stvo v svojem predavanju deklariral. Enako iz-
javo je podal tudi njegov kumpen Heitz. Pred-
sednik sodišča je sporočil, da je vložilo več na-
rodnih delavskih društev tožbo zoper profes-
orja Brentana, ki pa pridejo na vrsto šele po-
tem, ko bo končana ta razprava. Kritično mesto
v Brentanovem predavanju slove: »Tajiti se ne
da, da je ob stvarkih vselej nekaj delavcev, ki
so pripravljeni vstopiti na mesto stavkajočih.
To so prvič taki, ki so brez vsega občutka za
interese in čast svojega stanu in ki zasledujejo
le svoj hipni osebni dobiček; nadalje so taki,
katerih stiska in beda je tako velika, da so pri-
siljeni žrtvovati svoje trajne interese; dalje si
drže naši veliki obrati gardo »deloljubnih«,
manjšino, ki je s takozvanimi dohodnimi
ustanovami prisiljena, da se odreče svoji ko-
alicijski pravici, ako neče izpostaviti sebe in
svojcev znatni škodi. Isto velja tudi za tiste,
ki so organizirani v t. zv. žoltih organizacijah.«
Sodišče je oba obtoženca obsodilo na deset
mark globe ali na deset dni zapor; Brentano
pa sme objaviti razsodbo na račun obtožencev
v celi vrsti listov. S to razsodbo je izdajstvo
žoltih organizacij nad delavskim razredom
sodno ugotovljeno.

* **Rdeči deželni zbor.** Minuli teden so bile
v nemški državi Schwarzburg-Rudolstadt
deželnozborske volitve, ki so zbujele tudi iz-
ven dežele največjo pozornost. 10. novembra
lanskega leta si je socialna demokracija pri
volitvah priborila večino v deželnem zboru.
Vlada je kmalu nato rdeči deželni zbor raz-
pustila, zanašajoč se, da pri novih volitvah raz-
bije socialno demokratično večino. Ampak na-
kana se je vzlic složenemu nastopu vsega me-
ščanstva temeljito izjalovila in socialno-demo-
kratična stranka se vrača v deželni zbor ne-
oslabljena. Od šestnajstih deželnozborskih man-
datov jih je pridobila devet. Z izidom volitev
je pokopana vladna namera, da omeji volilno
pravico in tako onemogoči ljudstvu vstop v
deželno zbornico.

Delavsko gibanje.

= **Varstveni zakoni za delavke.** V pre-
teklem letu so izdelale posamezne države ne-
kaj zakonov za delavsko varstvo. Seveda niso
ti zakoni bog zna kako dalekosežnega pomena
za delavstvo. Odpor in upliv podjetnikov nara-
ščata. Vlade postajajo vedno odvisnejše od de-
narnih mogotcev in si zato ne upajo odločno
nastopiti za delavske interese. Za delavke in
otroke so posamezne države izdale še nekaj
novih varstvenih zakonov, čeprav bo še dolgo
trajalo, da bodo ti zakoni takšni, kakršni bi
morali biti. Le drobne dobivajo delavci. Na
Portugalskem so v pretečenem letu postavno
prepovedali žensko nočno delo. Na Japonskem
so dobili nov tovarniški zakon, v katerem se
pa zrcali vsa socialno-politična zaostalost te
države, ker dopušča, da delajo delavke in
dečki, ki niso stari še 15 let, po 12 ur na dan!
Torej 15letni otroci smejo delati po 12 ur na
dan in poleg tega ima minister za notranje za-
dave še pravico, da sme prva štiri leta povi-
šati dnevni delovni čas na 14 ur, če prosijo za
to podjetniki. Otroci in žene ne smejo delati od
10. zvečer do 4. jutraj. Tovarniška postava
določa tudi, da se morajo nastavljeni tovarni-
ški nadzorniki. V Indiji so lansko leto sklenili
tovarniški zakon, ki ni veliko boljši od japo-
nskega, ampak tudi marsikaka evropska država
bi se lahko zgledovala ob njem. Otroke od 9.
do 14. leta smejo v tovarnah nastavljeni le na
podlagi zdravniškega izprijčevala. Mladi de-
lavci smejo biti v tekstilnih tovarnah zaposleni
le po 6 ur na dan, v drugih obratih po 7 ur. Za
moške in ženske velja v tekstilnih tovarnah
še 12urna delovnik, v vseh drugih 11urni.
Nočno in nedeljsko delo je odpravljenno popo-
loma. Na Holandskem prepoveduje postava
delo otrokom, ki niso stari še 13 let. Za mla-
dinske delavce obeh spolov velja 10urni nor-
malni delavnik. Delati ne smejo pred 6. uro ju-
traj in po sedmi zvečer. Delavke, ki morajo
opravljati doma tudi gospodinskih dela, gredo
ob sobotah ob 1. popoldne z dela. Ob nedeljah
in praznikih ne smejo delati ne mladinski de-
lavci, ne žene. Tudi nočno delo se dovoli le
izjemoma. Mladinski delavci morajo imeti od
petih popoldne prosto, da lahko posejajo šole
v nadaljnjem izobrazbo.

= **Stavka v Ghonovi opekarni v Beljaku.**
Delavci in delavke v Ghonovi opekarni v Be-
ljaku so v soboto, 8. junija, zopet prenehali z
delom, ker trdijo ni izpolnila obljub, ki jih je
dala svoj čas delavcem. Ghon je sedaj hotel
prestrašiti delavce na ta način, da je vsem od-
povedal. Toda moti se prav pošteno, če upa
s tem kaj doseči. Delavci bodo že poskrbeli
za to, da Ghon ne bo tako kmalu dobil nado-
mestilo za odpuščene delavce. Sodrugo Dalpiaz
je hotel posredovati pri Ghonu. Njegovo posre-
dovanje pa ni imelo drugega uspeha kakor
tega, da so se pokazale lastnosti Ghonove so-
proge v najlepši luči in ki je menda pri pod-
jetju mnogo bolj zainteresirana kakor njen
mož. »Milostljiva« je veliko govorila o tem
kako dobro in lepo se godi delavcem v ope-
karni, da ima celo vsak svojo »posteljo« in da
dobi vsak trikrat na dan polento in sir. Sveto-
vali bi gospe, da bi ona vsaj nekaj časa živela
tako, kakor žive opekarniški delavci. Mnogo
bi pri tem prihranila, a najbrže bi nikdar več
ne govorila tako brezmišelnost. To kar gospa
imenuje postelje, so nekatere skrinje za bovine.
Ghon je tudi že poklical policijo na pomoč. Pet
policistov je v pondeljek skrbelo za to, da se je
delavska solidarnost okrepila. Delavci so vlo-
žili tožbo proti Ghonu, ker je prelomil pogodbo.

Iz zgodovine denarja.

Že v starem veku so kovali novce iz naj-
različnejših kovin. Spartanci in Bizantinci so
imeli novce iz železa, Sirakužani so kovali de-
nar iz čina. Drugi narodi so imeli denar iz zlata,
srebra in bakra, celo iz medu. Feničani so bili
prvo ljudstvo, ki je rabilo denar. Grki in Rim-
ljani so imeli na svojih novcih utisnjene živali.
Cezar je prvi dal utisniti na novce svojo sliko,
kar so potem posnemali vsi njegovi nasledniki.
Na najstarejših novcih niso utisnjene nobene
besede. Denar iz poznejših dob ima tudi že be-
sedilo, kar znanstvenikom zelo olajšuje razisko-
vanje. Ščasoma so dobivali novci tudi imena.
V 10. stoletju so kovali na Nemškem prve
novce, katere so imenovali: rimski srebrni
denarius ali pfenig, in solidus. Prvi novci te
vrste so bili kovani le na eni strani, njihova
oblika je bila zelo neokusna in nerodna. Bili so
iz srebra ali pa iz zlata. Solidus je bil vreden
20 do 24 petic, pozneje še več. Denarius je bil
iz srebra, včasih tudi iz zlata, navadno pa iz
bakra. Potem so imeli še takozvane brakteate,
ki so bili iz samega zlata, ali iz samega srebra.
Barakteati so bili v veljavi še od 12. do 16. sto-
letja, a niso bili razširjeni v vseh delih Nemčije.

Prvi krajcarji so zagledali beli dan v štiri-
najstem stoletju in sicer na Tirolskem. Imeli so
okovan križ, zato je nastalo tudi nemško ime
»Kreuzer«. Krajcarje so kovali prvi bizantinski
misijonarji. V Bizancu so že ob času Konstan-
tina Velikega kovali na novce križ. Krajcarji
so bili bakreni in veljiko je ohranjenih do današ-
njega dne po različnih denarnih zbirkah.
Na Nemškem imajo denar, ki se imenuje
marka, ki je tehtala ob svojem postanku 22
lotov, v letu 1042, le še 16 lotov ali pol funta.
Da bi markine težje ne zmanjšali še bolj, so ji
utisnili znamenje, marko (iz latinske besede
marcus, t. j. kladiivo, ki je bilo Nemcem staro
posvečeno znamenje). Nekatera mesta so ko-
vala lasten denar, na katerem je bila utisnjena
slika dotičnega mesta. Ti novci so v teku časa
postajali vedno lažji, le marke so obdržale
svojo težo. Od drugih novcev se je tudi razli-
kovala v tem, da ni bilo treba za njeno izde-
lanje nobenih posebnih pravic.

Prve petice je dal kovati leta 1286. češki
kralj Vencel II. V poznejših časih so petice naj-
več kovali v Meisnu na Saškem in na Hesen-
skem. Imele so zelo pripravno obliko, zato so
se kmalu povsod udomačile.
Prve cekine je dal kovati sicilski kralj
Rogerij leta 1140. Tolarje so pričeli kovati na
Češkem v Jachimovu leta 1519. Zelo hitro so
se razširili po vsi Nemčiji. Kmalu nato so pri-
čeli kovati polovične, tretjinske, četrtinske in
osminkine tolarje.

Goldinarji ali florini so dobili ime po mestu
Florenca, kjer so bili izdani prvi leta 1252. Bili
so zlati. Na Nemškem so jim rekli renski goldi-
narji — odtod naš rajniš.

V Berlinu imajo v državnem arhivu shra-
njeno listino iz leta 1322, iz katere je razvidno,
da so že tega leta napravili poizkus za upe-
ljavo enotnega denarja. Poizkus se ni obnesel.
Sličen poizkus so napravili potem še dvakrat,
a obakrat je bil brezuspešen.

Perzijanke in politika.

Bivši perzijski finančni minister Amerikanec
Morgan Shuster, ki je ob lanskim homatijah v
Perziji igral važno vlogo piše knjigo z naslo-
vom: »Zadavljena Perzija.« Poglavlje v tej
knjigi je posvečeno politični vlogi Perzijanke.

V poslednjih petih letih, piše Shuster, so
postale Perzijanke nenadoma najnaprednejše,
da ne rečem najradikalnejše žene na svetu. To
dejstvo je čudno, ampak resnično. Brez silne
moralne pomoči Perzijanke, bi bilo ostalo
kratkoživo, ampak sijajno revolucijsko gibanje
v Perziji, ki sta ga predkratkim zadušili Ru-
sija in Anglija le brezpomemben protest. Žene
so stopile iz svojega klostersko omejenega
življenja in s pomočjo mohamedanske duhov-
ščine zbučile in vodile narodno gibanje per-
zijskega ljudstva za osvojitve ustave in za pri-
pustitev zapadnih vplivov. V petih letih, ki so
sledila uspešni, ampak krvavi ustaji Perzija-
nov 1. 1906 zoper neznošno okrutnost in zati-
ranje šaha, se je v zastrti Perzijskega
ženstva zasvetil mrzlični in ponosen plamen
domoljuba. V svoji želji po svobodi so opu-
stile mnogo najsvetejših običajev, ki so iz dav-
nine tlačili ženski spol.

Shuster pripoveduje, kako so se s pajčo-
lanom zastrte žene bližnjega vzhoda predra-
mile preko noči in povzele svojo vlogo v poli-
tičnem življenju in postale učiteljice, žurna-
listke, osnoveateljice ženskih klubov in ljudske
govornice. Zlasti važne so mnogostevilne taj-
ne zveze med Perzijankami, ki so izborna or-

ganizirane. Do danes, pravi, ne poznam ne
obrazov voditeljic tega dalekosežnega gibanja,
ampak stokrat sem opazil, da so me v mojih
stremljenjih izdatno in z veliko vneto podpi-
rale žene. Bivši finančni minister navaja več
takih slučajev. Nekoč so mi naznanili, da želi
z njim govoriti perzijski finančni uradnik.
Vstopil je neznan, mlad človek, ki ga je posva-
ril pred obiskom perzijskega velikaša, kateri
mu je bil sovražnik. Na vprašanje, odkod mu
je znano, je odgovoril, da mu je razodela mati
to skrivnost in mu naročila, da ga opozori. O
zadevi so razpravljali v tajnem klubu, katere-
mu je pripadala mati. Pri vseh protestnih gi-
banjih so bile žene gonilna sila. Sijajen dokaz
za pogum in gorečnost Perzijank se je ponudil
Shusterju ob drugi priliki. Po smrti eksšaho-
vega brata, princa Šva - es - Soltaneh, je za-
htevala Ruska banka v Teheranu milijon mark
pod pretvezo, da jih je bila princu posodila.
Težko je bilo upirati se zahtevi brez zadostnih
dokazov, ker je za Rusko banko stala ruska
vlada. Pa se je pri Shusterju oglašila Perzi-
janka, ena priučenih žena, ki je imela njegov
testament z natančnim seznamkom vsega nje-
govega imetja. Dala je na razpolago ta doku-
ment, ki je izpričal neutemeljenost zahteve
Ruske banke. Ko je ruska vlada poslala 29. no-
vembra 1911. svoj ultimatum, je narodna skup-
ščina trde ruske pogoje odklonila. Ampak
kmalu se je pokazalo, da skupščina ne bo vztra-
jala na svojem stališču. Tedaj je podvzela sku-
pina teheranskih žena poslednji obupni poiz-
kus. Iz svojih haremov je prišlo tristo žena v
črni obleki, z zakritimi obrazji v parlament.
Mnogo od njih je bilo oboroženih z revolverji.
Vstopile so pred predsednika, snele pajčolan in
pokazale revolverje, grozeč, da usmrte svoje
može, sinove in sebe, če poslanci omahnejo.
Državni zbor.

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarja«.

Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.

Gostilniško koncesijo v Novem Vodmatu

je oddati v najem. Pogoje se poizve v pisarni od-
vetnika dr. Danila Majarona v Ljubljani.

Vabilo

redno zborovanje delegatov

okrajne bolniške blagajne v Ljubljani,

ki bo v torek dne 18. junija 1912 ob 8. uri zvečer v
veliki dvorani Mestnega doma na Cesarja Jožefa trgu.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelnikovo.
3. Poročilo blagajnikovo o računskem zaključku za leto 1911.
4. Poročilo nadziralnega odseka.
5. Nadomestne volitve: a) v upravni odbor (dveh članov in štirih namestni-
kov iz skupine delojemalcev ter enega člana in dveh namestnikov iz skupine delo-
dajalcev); b) v nadzorstvo (šestih članov in štirih namestnikov iz skupine delojemalcev
ter treh članov in dveh namestnikov iz skupine delodajalcev).
6. Raznosterosti.

§ 30 blag. pravil: Občni zbor je sklepčen, ako je pričujočih vsaj 30 članov,
ki se po pravilih smejo udeleževati občnega zbora. Kadar ne pride toliko udeležnikov,
vrši se eno uro pozneje nov občni zbor z istim dnevnim redom; ta občni zbor je
sklepčen ne glede na število udeležnikov.

Okrajna bolniška blagajna ljubljanska.

V Ljubljani, dne 7. junija 1912,

Načelnik: F. Bartl.

Opomba: Brez izkaznice pristop na zborovanje ni nikomur dovoljen.
(§ 29 blagajniških pravil.)

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta.
Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Šenk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo, „
Kušar, „
Podboj, „
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Sveteč, Zaloška cesta.
Sežark, Šelenburgova ulica.
Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušenčnik, Zidovska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hliserjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in Kotnik, Šiška.
Likar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.

Več kovaških pomočnikov

(Feuerburschen)

sprejme tovarna Peter Keršič v Spodnji Šiški.

Najnovejše! Najnovejše!

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je
izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, ka-
kor tudi v založbi »Zarja« v Ljubljani, ki je
knjigo založila in izdala.

Tobakarne oziroma prodajalne „Zarje“ v Trstu so:

Južni kolodvor.
Ficke, Kasel Silos pred vhodom v prosto luko.
Moze, ulica Miramar 1.
Beden, ulica Madonnina št. 2.
Gostilina Internacional, ulica Giovanni Bo-
cacio št. 25.
Lavrenčič, trg pred Kasarno (Piazza Ca-
serma).
Pipan, ulica Ponte della Fabra.
Gramaticopulo, Piazza Barriera.
Bruna, ulica del Rivo.
Raitinger, Riva Grumola št. 20.
Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.
Bajc, ulica Geppa.
Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.
Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.
Geržina, Rojan.
Minussi, Greta.
Skladišče II. kons. zadrug na Belvedere.